

WATER WOLKEN WIND

Works of art from
the Würth Collection
April 6, 2020 - March 28, 2021

VERLENGD
T/M
23 JANUARI
2022

Water, Wolken, Wind - they define to a certain extent the climate of our planet Earth and are a part of our daily lives. They have fascinated people since the beginning of time. Water, clouds and wind, in all their manifestations, have been the subject of artists' work throughout the ages.

Water is a primeval element which covers a large part of the earth's surface and is found in various guises. Its depictions in works of art are almost endless: a river, an ocean, a marsh, still water, sea-spray, vapour and ice.

Water has several symbolic meanings in mythology, religion, philosophy and art. It is linked to creation and destruction, life and death, fertility and transience and also the subconscious mind.

Jürgen Schmidt, *Submarin*, 2005
Olieverf op neteldoek
200 x 300 cm
Verzameling Würth, inv. 10972

Josef Albers, *In the water*, 1935
Gecoat aluminium, gezandstraald
48 x 47 cm
Verzameling Würth, inv. 2795

The wind, in all its manifestations, can reveal itself as a whirlwind and the clouds with their changing colour and direction, interacting with the water, are unique phenomena to be observed as depicted, for example, in *Wolke* by Kai Schiemenz (2005, inv. 9865) and *Weit weg* by Johannes Gervé (2013, inv. 16933). Clouds can also be seen in religious works of art, in which the image of God's appearance is depicted, for example.

Panta rhei: 'Everything flows' *Heraclitus*

The wide-ranging works of art by various artists in the exhibition 'Water, Wolken, Wind' display fleeting moments of those manifestations. The combined elements are represented in such works as the historic painting *Sir Martin Frobisher's Ships Aid, Michael, and Gabriel on the Second Voyage to Greenland 1577* (1835, inv. 8219) painted by the marine artist John Wilson Carmichael and the watercolour *Landschaft - Abendstimmung* by Emil Nolde (1908, inv. 4230).

Max Liebermann, *Badende Knaben*, 1899
Olieverf op karton
32,5 x 40,5 cm
Verzameling Würth, inv. 5290

Water can be seen as the primary element in the impressionist painting by Max Liebermann, *Badende Knaben* (1899, inv. 5290) which shows a seaside scene in summer. *In the Water* by Josef Albers (1935, inv. 2795) also shows water as the main element, but this time by way of abstract lines, unlike the modern work *Schwimmer* by artist Salomé (1994, inv. 6786) and the underwater world *Submarin* by Jürgen Schmidt (2005, inv. 10972).

Wolken - clouds are constantly changing, influenced by airflow and processes of physics. Clouds began to play a more significant role in nineteenth-century paintings than they had before; the colours of the clouds and the amount of sky depicted in a painting, for example, are more prominent. Clouds also sometimes have a metaphoric or symbolic meaning in a work of art. The various physical conditions and shapes are also depicted in *Wolken* by Gerhard Richter (1969, inv. 7975) and of an entirely different nature in *Phosphorbomben - Zyklus: Irak - Krieg* by Alfred Hrdlicka (2004, inv. 15771).

From peaceful summer days to turbulent stormy days, few things are quite as volatile as the **wind**. The wind plays a major role in the 4-part installation *Der seltene Gast* (2003, inv. 5321) by Gereon Lepper, situated next to the head office of Würth Nederland B.V. The 'wings' of the four kinetic sculptures are driven by the wind and move to the forces of nature. The 'wind bride' is a recurring title of several works of art throughout the ages, referring to mythology and the synonym of 'whirlwind', such as in the sculpture by Dieter Hacker (1985, inv. 3582) and *Windsbraut* (2003, inv. 8085) by Anselm Kiefer.

The Würth Collection consists of more than 18,000 works of art, a large number of which contain a wide range of references to these natural phenomena and display an impressive use of diverse materials. '**Water, Wolken, Wind** - kunstwerken uit de Verzameling Würth' is an eclectic exhibition consisting of 47 works of art dating from 1835 to the present day.

De Verzameling Würth

De Verzameling Würth is ontstaan in de 60-er jaren op initiatief van prof. dr. h.c. mult. Reinhold Würth en concentreert zich op kunst vanaf het einde van de 19de-eeuw tot en met heden. Met ruim 18.000 kunstwerken (schilderijen, beeldhouwwerken en grafiek) behoort de verzameling tot één van de belangrijkste bedrijfsverzamelingen in Europa. De werken worden tentoongesteld in eigen musea en kunstdependencies, die vrij toegankelijk zijn voor het brede publiek.

De 14 kunstdependencies en musea zijn gevestigd in de volgende landen: Duitsland, Zwitserland, Oostenrijk, Denemarken, Noorwegen, Italië, Spanje, Frankrijk en Nederland. Kunstlocatie Würth opende in 2002 haar deuren in het destijds nieuwe bedrijfspand van Würth Nederland B.V.

Rondleiding

Bij elke tentoonstelling is het mogelijk een rondleiding te boeken. Aan elke rondleiding kunnen maximaal 15 personen deelnemen, meerdere rondleidingen tegelijk zijn mogelijk. Een rondleiding duurt 45 minuten en kost € 45,- per groep. Op aanvraag is ons auditorium beschikbaar; hier kunnen groepen met een maximale grootte van 80 personen terecht. Uitbreiden tot circa 150 personen is in overleg mogelijk. Zowel de rondleiding als het auditorium dienen minimaal 14 werkdagen van tevoren te worden gereserveerd.

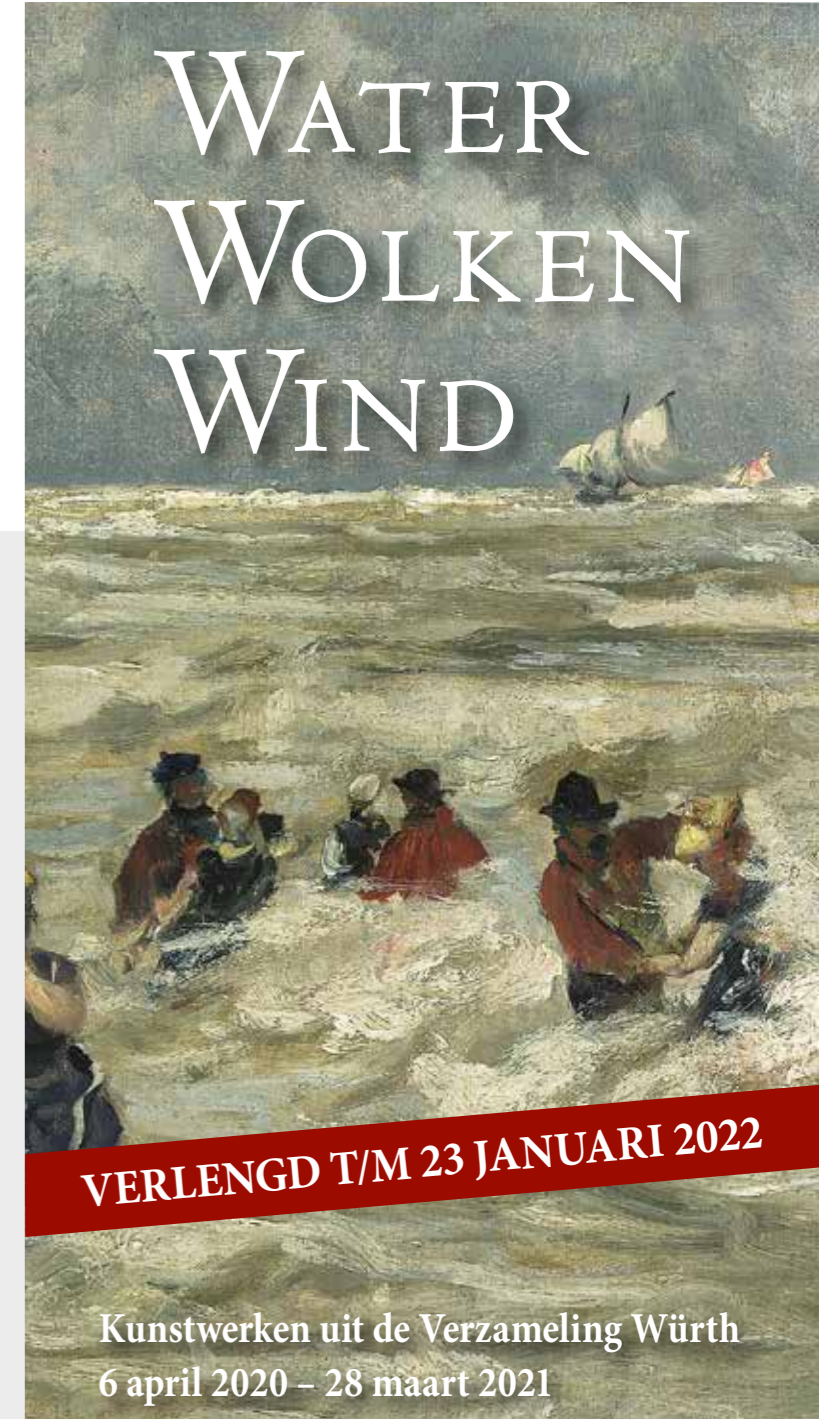
Onderwijs

In het verlengde van elke tentoonstelling wordt een educatief programma ontwikkeld voor het basis- en speciaal onderwijs. Dit programma bestaat uit een rondleiding en een creatieve workshop en duurt 1 uur. De begeleiding is professioneel geschoold mét ervaring in het onderwijs. Hierdoor zijn wij tevens in staat om het programma aan te passen aan de verschillende leeftijden en niveaus of om een totaal op maat gemaakt programma te ontwikkelen. Tevens worden er rondleidingen gegeven aan middelbare scholieren. Alle activiteiten voor het onderwijs biedt Kunstlocatie Würth gratis aan.

Prijswijzigingen onder voorbehoud.

KUNSTLOCATIE WÜRTH 's-HERTOGENBOSCH

WATER WOLKEN WIND

VERLENGD T/M 23 JANUARI 2022

Kunstwerken uit de Verzameling Würth
6 april 2020 - 28 maart 2021

WATER WOLKEN WIND

Kunstwerken uit de
Verzameling Würth
6 april 2020 – 28 maart 2021

VERLENGD
T/M
23 JANUARI
2022

Water, Wolken, Wind bepalen mede het klimaat van onze planeet Aarde en maken deel uit van ons dagelijks leven. Sinds mensenheugenis fascineren ze de mensen. Water, wolken, wind – in al hun verschijningsvormen – zijn door de eeuwen heen als onderwerpen gebruikt door kunstenaars in hun werk.

Water is een oerelement, bedekt een zeer groot gedeelte van het aardoppervlak en komt in diverse verschijningsvormen voor. De weergave ervan in kunstwerken is bijna eindeloos te noemen: zoals een rivier, een zee, een moeras, stilstaand water, maar ook als opspattend zeewater, waterdamp en ijs.

Kai Schiemenz, *Wolke*, 2005
C-print
88 x 125 cm
Verzameling Würth, inv. 9865

Salomé, *Schwimmer*, 1994
Acrylverf op neteldoek
160 x 200 cm
Verzameling Würth, inv. 6786

Water kent verschillende vormen in de formatie van symbolen: in de mythologie, religie, filosofie, psychologie en kunst. Het wordt gerelateerd aan creatie en vernietiging, leven en dood, vruchtbaarheid en vergankelijkheid, alsook aan het onderbewustzijn.

Panta rhei: 'Alles stroomt' Heraclitus

De wind, in al zijn manifestaties, die zich kan openbaren als een wervelwind en de wolken met hun veranderingen van richting en kleur en in wisselwerking met het water zijn bijzondere fenomenen om waar te nemen zoals afgebeeld in *Wolke* van Kai Schiemenz (2005, inv. 9865) en *Weit weg* van Johannes Gervé (2013, inv. 16933). De wolk wordt ook afgebeeld in religieus gerelateerde kunstwerken, waarbij bijvoorbeeld de verbeelding van de verschijning van God wordt weergegeven.

De veelzijdige kunstwerken van verschillende kunstenaars in de tentoonstelling 'Water, Wolken, Wind' tonen vluchtige momenten van de verschijningsvormen. De elementen tezamen zijn onder andere gerepresenteerd in het historisch schilderij *Sir Martin Frobisher's Ships Aid, Michael, and Gabriel on the Second Voyage to Greenland 1577* (1835, inv. 8219) vervaardigd door de maritiem

schilder John Wilson Carmichael, maar zijn ook afgebeeld op de aquarel *Landschaft - Abendstimmung* van Emil Nolde (1908, inv. 4230).

Het **water** als hoofdelement van een kunstwerk is te zien in het impressionistisch olieverfschilderij van Max Liebermann dat een zomertafereel aan zee laat zien, *Badende Knaben* (1899, inv. 5290). *In the water* van Josef Albers (1935, inv. 2795) toont ook water als hoofdelement, maar door middel van een abstract lijnenspel. In tegenstelling tot het moderne werk *Schwimmer* van de kunstenaar Salomé (1994, inv. 6786) en de onderwaterwereld *Submarin* van Jürgen Schmidt (2005, inv. 10972).

Wolken veranderen voortdurend onder invloed van luchtstromingen en natuurkundige processen. In de negentiende-eeuwse schilderkunst nemen wolken een meer significante rol in dan voorheen; bijvoorbeeld de kleuren van de wolken en de hoeveelheid lucht, afgebeeld op een schilderij, zijn nadrukkelijker aanwezig. Tevens hebben wolken soms een metaforische of symbolische betekenis in een kunstwerk. De verschillende fysieke toestanden en vormen worden ook weergegeven in *Wolken* van Gerhard Richter (1969, inv. 7975) en van geheel andere aard, in het kunstwerk *Phosphorbomben – Zyklus: Irak – Krieg* van Alfred Hrdlicka (2004, inv. 15771).

Van rustige zomerdagen tot onstuimige stormdagen, weinig is zo variabel als de **wind**. De wind speelt een belangrijk rol bij de 4-delige installatie *Der seltene Gast* (2003, inv. 5321) van Gereon Lepper, gesitueerd naast het hoofdkantoor van Würth

Klaus Horstmann-Czech, *Panta rhei*, 2000
Graniet
44 x 100 x 65 cm
Verzameling Würth, inv. 5980

Johannes Gervé, *Weit weg*, 2013
Tempera op canvas
100 x 195 cm
Verzameling Würth, inv. 16933

Nederland B.V. De 'vleugels' van de vier kinetische sculpturen worden aangedreven door de wind en bewegen op de kracht van de natuur. De 'windbruid' is een terugkerende titel van verschillende kunstwerken door de eeuwen heen, verwijzend naar de mythologie en synoniem aan 'wervelwind', zoals de sculptuur van Dieter Hacker (1985, inv. 3582) en *Windsbraut* (2003, inv. 8085) van Anselm Kiefer.

De Verzameling Würth omvat ruim 18.000 kunstwerken, waarvan een groot aantal van deze werken een grote diversiteit aan verwijzingen naar deze (natuurlijke) fenomenen bevat, met een indrukwekkend gebruik van diverse materialen. 'Water, Wolken, Wind' – kunstwerken uit de Verzameling Würth' is een gevarieerde tentoonstelling en bestaat uit 47 kunstwerken, vanaf 1835 tot heden.

Kunstenaars in de tentoonstelling /
Artists in the exhibition:

Josef Albers ◊ Pierre Alechinsky ◊ Horst Antes ◊ Attersee ◊ Victor Bauer ◊ John Wilson Carmichael (James Wilson) ◊ Oliver Dorfer ◊ Rainer Fetting ◊ Johannes Gervé ◊ Jonathan Green ◊ HAP Grieshaber ◊ Dieter Hacker ◊ Erich Heckel ◊ Rudolf Hellweg ◊ Karl Horst Hödicke ◊ Klaus Horstmann-Czech ◊ Alfred Hrdlicka ◊ Patrick Hughes ◊ Robert Jacobsen ◊ Anselm Kiefer ◊ Bernd Koberling ◊ Michel Krieger ◊ Thomas Lenk ◊ Gereon Lepper ◊ Max Liebermann ◊ Markus Lüpertz ◊ Emil Nolde ◊ Hermann Max Pechstein ◊ Endre Penovác ◊ Arnulf Rainer ◊ Gerhard Richter ◊ Salomé ◊ Kai Schiemenz ◊ Jürgen Schmidt ◊ August Seidel ◊ Norbert Tadeusz ◊ Otto von Thoren ◊ Lun Tichnowski

KUNSTLOCATIE WÜRTH 'S-HERTOGENBOSCH

Adres / Address
Bedrijvenpark De Brand
Het Sterrenbeeld 35
5215 MK 's-Hertogenbosch
Telefoon (073) 629 19 11

Contact / Contact
Drs. Brigitte Hoppenbrouwers
Leiding Kunstlocatie Würth
T +31 (0)73 629 15 52
E-mail: brigitte.hoppenbrouwers@wurth.nl
Internet: www.wurth.nl/kunstlocatie

**Routebeschrijving /
Route description**
Openbaar vervoer/Public transport:
Buslijn/Bus 156:
Halte/Stop Het Sterrenbeeld (maandag t/m
vrijdag/Monday - Friday) 5 min.
Halte/Stop Dungense Brug (zondag/sunday)
18 min.
Eigen vervoer:
Vanaf de A2 neemt u afslag 21 (Helmond/
Veghel). Daarna richting 7000-8000
(Bedrijvenpark De Brand). Parkeren is gratis.
Own transport:
From the A2 take exit 21 (Helmond/Veghel).
Go to 7000-8000 (Business park De Brand).
Free parking.

Openingstijden / Opening hours
De tentoonstelling loopt van
08-04-2020 - 28-03-2021.
The exhibition runs from
08-04-2020 - 28-03-2021.
Geopend maandag t/m vrijdag
en zondag van 11.00-17.00 uur.
Zaterdag gesloten. De entree is gratis.
Monday - Friday 11.00 a.m. - 17.00 p.m.
Sunday 11.00 a.m. - 17.00 p.m.
Closed on Saturday. Entry free of charge
Voor afwijkende openingstijden kijk op
www.wurth.nl/kunstlocatie
For different opening hours check our
website www.wurth.nl/kunstlocatie

Voorzijde / Cover
Otto von Thoren, *Seebad in Trouville*, vóór 1889
(detail)
Olieverf op doek
27 x 41 cm
Verzameling Würth, inv. 10566

Alle activiteiten van Kunstlocatie Würth
zijn projecten van Würth Nederland B.V.